СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

РІК LI. Ч. 12. Джерзі Ситі, Н. Дж., четвер, 21- січня 1943. No. 12. Jersey City, N. J., Thursday, January 21, 1943. VOL. LI.

ТРИ ЦЕНТИ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ. ПЯТЬ ЦЕНТІВ ЗА ГРАНИЦЕЮ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ АМЕРИКИ. Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016 4-0807 THREE CENTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA. FIVE CENTS ELSEWHERE

ПЛЯН СУСПІЛЬНОГО ОБЕЗПЕЧЕННЯ ДЛЯ АМЕРИКИ

ВАШИНГТОН. — Секретарка праці, пані Перкінс, публично заявила, що в найближчих тижнях, а можливо навіть днях, буде офіційно проголошений для Америки плян суспільного обезпечення, подібний до того, що його недавно проголосив в Англії сер Беверeдж. Американський плян буде вдечім ріжнитись від англійського, але в основі оба пляни опиратись будуть на примусовій асикурації. Працівники на спілку з працедавцями платилиб до каси уряду по 10% зо своїх заробітків. Опісля вони діставалиб на кожну потребуючу годину поміч з державної каси. Тим обезпеченням булиб обняті працівники і всі сфери суспільности. Опісля, говорила пані Перкінс, до того фонду приступилаб і державна скарбниця, та додавалаб від себе одну третину, котру стягалаб від суспільности шляхом податків. Ціллю того пляну, говорила вона, є забезпечити американський нарід від ріжних матеріяльних браків.

КОНҐРЕСОВИЙ ПРОТЕСТ ПРОТИ МАРКАНТОНІЯ.

ВАШИНГТОН. — На демократичнім „кокусі" в конґресі відкинено назначення конґресмена Віктора Маркантонія з Ню Йорку до судового комітету. Цей комітет дуже важний, а Маркантоніо має комуністичні погляди. Цілий час він здисципліновано заступав комуністичну лінію в конґресі. До вибуху війни між Німеччиною і Советами, голосував проти всіх законопроєктів, що мали мілітарно скріпити Америку. На кожному кроці він кричав, що це неамериканська війна, лише війна імперіялістів й там не місце для Америки. Але як Гітлер вдарив в Совєти Маркантоніо впродовж одного дня цілковито змінив свій погляд на війну і почав говорити, що це війна за демократію і за увільнення світу від деспотизму. Маючи це на увазі демократичні конґресмени заявили, що не годяться з назначенням його до судівничого комітету, хоч те назначення довершив інший комітет, котрий складається з демократичної більшости.

УХВАЛЕНО ПРОВІРНУ КОМІСІЮ.

ВАШИНГТОН. — Конґрес більшістю голосів ухвалив розвести конґресове слідство над федеральною комунікаційною комісією, головою котрої є Джеймс Флай. Конґресмен Какс передтим закинув Флаєви, що він звязаний з комуністами і це він є особою, котра в так непребірливий спосіб старається підкопати авторитет конґресу, щоб в той спосіб підготовляти ґрунт для своїх політичних поглядів. В комунікаційній комісії, є дуже велике число цурів, говорив Какс, котрий тепер став сам головою конґресової комісії, що буде досліджувати роботу комунікаційної комісії.

ВРОДИЛАСЬ ДОНЬКА ГОЛЯНДСЬКІЙ ПРЕСТОЛОНАСЛІДНИЦІ.

ОТАВА. — Голяндська престолонаслідниця Юліянна вродила в одній канадійській шпитали доньку. Це третя з черги донька. Щоби забезпечити престольне наслідство синови, якщоб був такий вродився замісць доньки, одну шпитальну кімнату, де вродилась дитина, узнано „ектериторіяльною", та належачою формально до Голяндії. Бо лише той престолонаслідник, чи престолонаслідниця, можуть стати королем, або королевою Голяндії, що вродилась на голяндській землі.

ЧІЛІЙСЬКИЙ СЕНАТ ЗА ВІЙНУ.

САНТІЯГО (Чіле). — Чілійський сенат ухвалив більшістю голосів 30 проти 10, виповісти державам осі війну. Внаслідок того рішення сподіються в Чіле далеко йдучих потягнень. Президент республики відразу скликав міністеріяльні наради, а міністер заграничних справ заявив, що в найближчих годинах треба сподіватись важної заяви з уст президента.

ЯКІСТЬ АМЕРИКАНСЬКИХ ВОЯКІВ.

ВАШИНГТОН. — Полковник маринарки, Рой Гонт, що на якийсь час прибув з фронту на Соломонських островах до дому, заявив, що американський вояк найкращий на світі. Він далеко перевищає японського вояка, після того, як привикне до фронтової боротьби. В перших днях чи навіть тижнях на фронті кожний новий вояк має ляк. Хто каже, що ляку не має, той або брехун, або божевільний, говорив полк. Гонт. Початковий страх це зовсім зрозуміла річ і його також мають американські вояки. Але після того вступного часу американські вояки дістають такої хоробрости, полученої з розвагою, що перевищають японського вояка і кожного іншого на світі.

КРИЗА В ПРАЛЬНЯХ.

НЮ ЙОРК. — Представники прального промислу зійшлися на наради і заявили, що обтинка паливної оливи на 40%, котру впроваджено на днях, матиме дуже лихий вплив на ту індустрію. Треба буде на 40% обтинати службу.

Президент Рузвелт Приказав Страйкарам Вертати до Праці

ВАШИНҐТОН. — Президент Рузвелт, як головний вожд американської нації в війні, звелів вуглекопам, що застрайкували в пенсилвенійських копальнях, негайно вертати назад до праці, а справу свойого спору передати полюбовному судови. Президент заявив, що коли страйкарі не послухають його приказу, то він поступить гостріше, щоби не допустити до шкоди, котру той страйк може нанести цілости нації. В урядових колах говорять, що колиб страйкарі не послухали приказу, то тоді військо вмашерує до копальняного промислу і перебере заряд в свої руки. Зновуж страйкарі, що є в військовім віці, будуть забрані до війська. Покищо розпорядок президента не викликав бажаного наслідку, бо лише маленька частина страйкарів повернула до праці. Але знавці кажуть, що той приказ таки поможе і страйкарі повернуть до праці.

ЗАТОПЛЕННЯ НОВИХ ПЯТЬ ЯПОНСЬКИХ КОРАБЛІВ

ВАШИНҐТОН. — Департамент фльоти повідомив, що американські субмарини затопили знов пять японських кораблів, що дотепер ще не були проголошені. Серед затоплених кораблів знаходиться один японський нищитель, один великий транспортовий корабель і три середних вантажних кораблів. Дотепер субмарини затопили 117 японських кораблів.

АМЕРИКАНСЬКІ ЗАТОПЛЮВАННЯ

ВАШИНҐТОН. — Представник американської фльоти заявив, що ворожі субмарини дотепер затопили 685 американських кораблів. Найбільше кораблів пропало на Атлянтику. Цей представник заявив, що ці втрати є поважні і вони загострюють положення. Найкращим ліком проти субмарин, говорив він, є конвої. Але важко назбирати стільки боєвих кораблів, щоб охороняти всі довжезні морські шляхи. Німецькі субмарини в той спосіб поступають, що коли в котрімсь місци союзники назбирають чимало боєвих кораблів і місце для них стає „гаряче", вони переносяться на інші води. Тепер вони полюють на Карибійськім морі. — До Маямі пригналили в рятунковій лодці 15 моряків, котрі врятувалися з одного торговельного корабля, затопленого субмаринами. 66 інших моряків з того корабля пішло під воду.

ДІЯННЯ СУБМАРИН БІЛЯ БРАЗИЛІЇ

РІО ДЕ ЖАНЕЙРО. — Бразилійські власти повідомляють, що ворожі субмарини ожили свою діяльність недалеко бразилійських берегів. Бразилійські літаки в останніх часах затопили пять німецьких субмарін.

Жіро Встановляє Пейрутона Ґубернатором Алжіру

АЛІЯНТСЬКА ГОЛОВНА КВАТИРА В ПІВНІЧНІЙ АФРИЦІ. — Ґенерал Жіро, „високий комісар" для Французької Північної Африки, йменував ґенерала Марселя Пейрутона, бувшого міністра нутрішних справ у Віші, ґенеральним ґубернатором Алжіру.

Пейрутон, що до недавна був представником уряду Віші в Арґентині, займав давніше адміністраційні посади в Африці.

В ЛОНДОНІ НЕВДОВОЛЕНІ З ІМЕНУВАННЯ ПЕЙРУТОНА

ЛОНДОН. — Хоча покищо британський уряд не висказав своєї думки про уменування ґенерала Пейрутона ґенеральним ґубернатором Алжіру, загально сподіваються, що це уменування стрінеться тут з неприхильною критикою, бо воно загострює ще більше напруження між Воюючими Французами й ґрупою ґенерала Жірода.

САБОТАЖ У ФРАНЦУЗЬКІЙ АРМІЇ В АФРИЦІ

ЛОНДОН. — У кругах Воюючих Французів кружляють вісти про саботажі в мобілізації французької армії в Північній Африці. Офіцири нераз відправляли людей, що зголошувалися до військової служби. До того у глибині Алжіру ведеться аґітація за протижидівськими погромами.

ПОТРЕБУЮТЬ АМЕРИКАНСЬКИХ ПРОДУКТІВ

ЛОНДОН. — Підчас дискусії над заграничною торговлею в палаті громад британського парляменту заявив президент торговельної палати, що Британія відчуває ослаблення довозу товарів з Америки. Один посол поставив запит, чи уряд не міг би постаратися спроваджувати з Америки будильники й батерії для роверових лямпочок, котрі дуже потрібні для британських робітників. Один посол з Партії Праці потім спитався жартом міністра торговлі, чи не міг би уряд вернутися до старої системи, за котрої люди ходили ранком попід доми робітників і будили їх, стукаючи до вікон довгими жердками.

НІМЕЦЬКІ ВОЯКИ ПІДДАЮТЬСЯ.—Бачимо німців, як виходять з стрілецьких ровів і піддаються советським воякам. Сцена знята на середущому советсько-німецькому фронті.

РОСІЙСЬКІ ВІЙСЬКА 79 МИЛЬ ВІД ХАРКОВА

МОСКВА. — У своїм поході на захід російська армія захопила місто Валуйки, важний залізничий узол, 82 милі на схід від Харкова, головного українського промислового центру, й Уразову, 79 миль від Харкова. При тому взяла в полон 52,000 вояків держав Осі. Замітно, що між бранцями було 27,500 мадярів, 22,000 італійців, а тільки 2,500 німців.

Далі на полудне російські війська захопили Каменськ що лежить 85 миль на північ від Ростова, головної націстичної бази в північно-західному куті Кавказу. Останні вісти подавали, що російські позиції находяться на 75 миль від Ростова.

У боях на вороніжському фронті російські війська захопили за час від 13. до 18. січня 170 повзів, 1,700 гармат, 2,800 машинових крісів, 4,000 моздирів, 6,000 троків, 1,500 коней, 55,000 крісів, коло 10 міліонів патронів, 600,000 гарматних куль і понад 150 ріжних маґазинів.

Близько Кавказу російські війська перейшли ріку Кубань.

НАЦІСТИ ВПЕРШЕ ПРИЗНАЮТЬ ВАЖКЕ ПОЛОЖЕННЯ НА РОСІЙСЬКІМ ФРОНТІ.

БЕРН. — Чужинецькі обсерватори Німеччини помітили всі замітний факт, що націстична пропаґанда по раз перший закинула всю здержливість і відкрито говорить про труднощі німецької армії в Росії. Німецькі військові провідники признають, що на них напирають російські війська, котрі мають велику масу людського й збройного матеріялу. „Фелькіше Беобахтер", орґан націстичної партії, остерігає німців, що вони стоять перед найважчою мілітарною крізою всеї війни, і закликав німців помогти поборювати російські війська демонстрацією єдности й пожертвування.

Ці відклики націстичного уряду роблять за границею враження, що націсти признають внутрішній фронт тепер за важніший від воєнного фронту.

ОДИН ФОРТ ШЛІСЕЛЬБУРҐА ВИДЕРЖАВ ЧЕРЕЗ УСЮ ОБЛОГУ.

МОСКВА. — Перші депеші з ленінґрадського фронту підчеркують, що, не не дивлячися на те, що твердиня Шлісельбурґ була в німецьких руках, один форт коло того міста не здався німцям помимо 17-місячної облоги.

Російські часописи описують проломання облоги Ленінґраду. Приписують цей пролом гураґанному огневі сконцентруваної артилерії.

Німецька команда ще не призна ла пролому облоги Ленінґраду, але вже почала приготовляти німецьку публику до цеї вістки, кажучи, що коло Ленінґраду йдуть завзяті бої на небувалі розміри.

НАСТРОЇ НІМЕЦЬКИХ ВІЙСЬК У РОСІЇ.

З ЧЕРВОНОЮ АРМІЄЮ В ПОХОДІ НА РОСТОВ. — Кореспондент американської новинкарської агенції „Ю. П." стверджує, що німецькі війська, які воюють у Росії вже зовсім знеохочені довгою війною, котрій не видно кінця. Їх жене тепер тільки один очайдушний страх перед ще більшими страхіттями, які настануть для німців на випадок програної. Націстична пропаганда ці страхіття в відповідний спосіб розмальовує.

БРИТІЙСЬКИЙ НАСТУП НА ТРІПОЛІС.

КАЇРО. — Відділи восьмої британської армії, посуваючися широкими загонами по горбовій околиці Триполісу, доперли вже на віддаль 65 миль від міста Тріполісу й зіткнулися там з ворогом на терені, догіднім для оборони. Бритійці перейшли через Місурату й Ґарілальді та доперли до Злітена. Коло Бені Уліду прийшло до сутички з ворогом, в котрій розбито кілька ворожих повзів.

ОСТЕРІГАЮТЬ ПЕРЕД ЗАГРОЗОЮ З БОКУ ВОРОЖИХ СУБМАРИН.

ЛОНДОН. — Вайкавнт Кренборн, урядовий лідер у палаті лордів, признав, що затоплення аліянтських кораблів ворожими підводними човнами досягнуло після аліянтського осадження Північної Африки найвищого пункту від самого початку війни. Він навіть припустив, що німці будуть топити ще більше кораблів.

Англійські часописи підчеркують одержані з Німеччини вістки, що націстичний уряд будує тепер два рази стільки підводних човнів, кілько йому тепер аліянти топлять, та що незадового можна сподіватися збільшеної кампанії німецьких субмарин проти аліянтських кораблів. Часописи закликують уряд робити поспішно щось на цю загрозу.

Лорд адміралиції остеріг домашню британську фльоту, щоби вона приготовилася до найбільшої атаки ворога на британські морські комунікації в історії краю.

"SVOBODA" (Ukrainian Daily)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays and holidays by the Ukrainian National Association, Inc., at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

Письменний текст оголошення має бути в адміністрації 48 годин перед появою числа, в котрім оголошуючий хоче мати своє оголошення.

За оголошення редакція не відповідає.

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

Як Відсвяткувати?

Як святкувати уродини? Та ще уродини президента держави? І то в такому часі, коли кожний громадянин є душею і тілом з президентом та коли відчувається, що президент несе відповідальність за судьбу не тільки нашої країни, але можна сказати — цілого світу. Вже з цього пізнати, що день 30. січня, себто день народин президента Френклина Д. Рузвелта, буде цього року ще важнішим днем, ніж був ним у минулих роках.

Якжеж його відсвяткувати? Над тим думають люди вже цілий місяць. І не тільки думають, як відсвяткувати ті уродини в дні 30. січня, але святкують їх уже від 1. січня. І святкуватимуть аж до кінця місяця.

От раз тобі свята, — скаже не один. І ми теж так скажемо. От раз свято! А коби тільки більше таких було, то цілком певно булоб менше горя, нужди і терпінь.

Нема мабуть в Америці такої дорослої людини, щоб не чула про таке нещастя, що називається дитячим паралїжем. Скільки то траґедій вносить ця хвороба ще й тепер у людські серця, в хати, в родини? Та було ще гірше, далеко гірше кілька років тому, заки заіснувала **Краєва Фундація для боротьби з діточим паралїжем,** що народилась тому чотири роки, дня 3. січня 1938. Дав її початок президент Френклин Д. Рузвелт, що з власного досвіду знає, якою то тяжкою і страшною хворобою є той параліж.

Фундація та розвинулась нині на всі стейти і на всі місцевости. Всюди збирають добровільні датки — „дайми" — на боротьбу з цею хворобою. Всюди є філії цеї Фундації, яких завданням є допомагати тим, що їх та хвороба навістила. Кампанія за збіркою на ту ціль зветься не тільки „краєвою", але й „народньою кампанією". І такою вона дійсно є. З тої акції, з лічення, чи допомоги лічeнню, чи з наукових досвідів над тою хворобою ніхто ніяких зисків не тягне. Це наскрізь гуманна акція, що несе поміч усім. Вона обнята 2,900 повітами. А звертають на неї тепер особливу увагу, бо війна ось те нещастя ще збільшає. Є вже і будуть нові спаралїжовані інваліди, що потребують і будуть потребувати довго пильної опіки. А це знову вимагає і вимагатиме нових фондів.

Отже, коли хочемо вшанувати уродини нашого президента, то вшануймо їх так, як він сам собі цього бажає. Памятаймо на Фонд, що служить для боротьби з дитячим паралїжем. Зложім свою жертву на ту благородну ціль. Особливо не забудьмо того зробити в самий день уродин президента, в день 30. січня.

І ще одно: звернім теж увагу на культурний і гуманітарний спосіб, в який великі люди вміють получити ось такі події як іменини, уродини, чи ріжні ювилеї з високими цілями. Президент Рузвелт получив свої уродини з здоровлям цілої нації, з боротьбою з тим, що це здоровля підкопує, чи нищить.

УДАР ЗА УДАРОМ

Вартувалоб ввійти так в душу мілїонів німецького населення і зарекордувати його почування, коли воно читає відомости з фронтів, а властиво, коли прислухується навіть тільки тому, що йому передає Ґебельс, націстівський міністер пропаґанди. Але, щоб це знати, коли міряти ті речі людською міркою, то не треба бути аж в Німеччині й аж розпитувати самих німців, батьків і матерей отих мілїонів німецьких вояків, що вже поґибли для „слави батьківщини", „великої Німеччини", „вищої раси", для „життєвого простору" чи націстівського ладу взагалі. Бо „непоборима" німецька армія поносить, як бачимо, вже від довшого часу удар за ударом, невдачу за невдачею. І то не неабиякі удари, та й неабиякі невдачі! Ось пропав Сталінґрад, який приобіцяв Гітлєр німецькому народови як святу певність. Ось звільнена облога Ленінґраду, що тривала яких півтора року. Ось пропали нафтові поля на Кавказі, бо і звідтам вицофуються німецькі війська. Пропадає теж і Україна, коли німці зачинають будувати охоронні вали в Карпатах, чи десь там на Шлеську. А знову в Африці, можна сказати, що їхня судьба так якби запечатана, хоч боротьба може тягнутись ще довший час.

Щож це все означає? Очевидно, що не те, що Німеччина вже розторощена, що німецькі сили вже розгромлені, що Гітлєр і націзм уже пропали, що заняті німцями краї вже звільнені.

Того ще нема. І можливо, що те все ще не так скоро наступить. Щодо цього Аліянти дуже осторожні, коли заповідають будуче. Навпаки, коли брати під увагу американські й британські голоси, то радше треба думати, що ще наступить страшна різня, заки Гітлєр буде знищений. Може так буде, а може й ні. Бо можливо в самій Німеччині, чи може серед самої німецької армії, наступлять такі переміни, що приспішать кінець гітлеризмови і націзмови. Таке може статись, але на таке Аліянти, коли іде про армію, не рахують. Радше рахують, що Німеччина ще далі сильна.

Та це одна справа, а друге це ті події, яких ми є свідками. А ті воєнні події говорять проречисто, що невдачі, які поносять німці в Советах вже цілком розбили міт про якусь надзвичайну німецьку воєнну силу, про якусь леґендарну їхню воєнну тактику, про їхній знаменитий „бліцкріґ" і т. п. Нині кожний бачить, що німці можуть бути переможені як кожний нарід цілком звичайною дорогою, коли їхній противник буде так виеквіпований, як був виеквіпований німецький вояк, коли Гітлєр зачинав війну і коли якийсь край так підготовиться до цеї тотальної війни, як до цього підготовлялася Німеччина на протязі многих років.

Ось це й є тепер найважнішим здобутком. Ніхто вже не ломить собі більше голови над „інтуіцією" Гітлєра, над його „стратеґією". Усе те скінчилось. Гітлєрівський блахман вийшов наверх у цілій повні — на полі битви.

І ще одно. Теж дуже важне. Гітлєр програв ще й на іншому полі. Він не зєднав собі ні одного народу. Не то, що не зєднав, а ще поставив проти себе усі народи. В одних народів цей спротив виявляється ясніше, в інших тихше, бо такі обставини. Але є фактом, що націстівський режім і Гітлєр довели до того, що Німеччина є окружена нині самими ворогами. І це теж є величезним ударом в бік Німеччини. Може ще гіршим ніж те, що діється на фронтах, де націсти поносять воєнні невдачі.

Ненависть у Війні

Почуття ненависти є нині предметом дискусії глибоких умів. Чи треба ненавидіти ворога, чи не треба? Коли треба, то що робити з нашими християнськими засадами, котрі велять навіть ворога любити? А як тут любити ворога, котрого ми бажаємо вбивати?

Ілля Еренбурґ з Москви говорить, що амуніцією советських військ є ненависть до німців. Зновуж американський письменник Рекс Ставт в недільнім „Н. Й. Таймсі" з 17. січня ц. р. говорить: „Люби своїх ворогів. Борися зо своїми ворогами, стріляй їх, виморюй їх голодом, руйнуй їх столиці, бомбардуй їх фабрики, городи — але люби їх! Це може мати якийсь змисл для Вівтіркового Вечірного Клюбу, але не для мене... Дехто каже, що це неможливо любити німців, але ми теж не повинні їх ненавидіти. Це гірше, ніж дволичність, це звичайна глупота. Або сотки тисяч німців заслуговують на те, щоби ми їх вбили, або не заслугують... Чи ми маємо ненавидіти німців? Кожний з нас має відповісти на це питання сам. Бо вбивати і удавати любов до них, це нечесно; вбивати і бути чуттєво рівнодушними супроти них є жахливим; вбивати їх на основі приписаних собі тих прав, що належать до Бога, є недопускаємим. Як чесні і відповідальні люди ми не можемо і не сміємо вбивати, хіба лише тоді, коли ми їх ненавидимо".

До таких висновків приходить Рекс Ставт. Ці висновки викликують жах. Як може людина, котра написала чимало книжок й котра має великий вплив на творення суспільної опінії, таке писати? Як можна писати, що щоби вбивати другого, треба конче його ненавидіти? Хіба суддя, котрий посилає злочинця на кару смерти, мусить ненавидіти того злочинця? Хіба не лучається таке, що суддя має найглибші симпатії для злочинця і бажав би його врятувати від смерти, але вищий моральний обовязок йому цього не дозволяє? Хіба виконуючи кару смерти на злочинцеви суддя присвоює собі атрибут Бога?

До таких думок можуть приходити лише люди, котрі не вірять в Бога, котрі не розуміють глибини релїгії і в котрих є матеріялістичний світогляд, з людиною на першому місці, правда, але не духовою людиною, тільки тілесною, а в найкращому випадку — інтелектуальною, котра зневажливо дивиться на вічність людської душі та на її бажання до чогось кращого, позаземного.

Бо колиб ті люди глибше дивились на релїгію, вони зрозумілиб службу високим ідеалам, котра без звірячої ненависти велить виконувати людям певні високі завдання. Люди типу Іллі Еренбурґа і Рекса Ставта, без звірячої ненависти, тих завдань не виконають.

Нераз дитину треба покарати, але хіба це значить, що та кара мусіла бути попереджена пропорціональною міркою ненависти до дитини? Відомі є випадки атазанії, в котрих з милосердія до терплячої людини інші люди завдають тій людині смерть. Це крайні випадки, так. Але хіба вони не дають вихідної точки і не вказують найвиразніше, що не конче є ненавидіти когось, щоб позбавити його життя? В релїгійних навчаннях християнської віри говориться, що Бог по смерти добрих людей нагороджає вічним царством, а лихих карає чистилищем, чи вічним пеклом. Хіба можна собі уявити, що щоб покарати тих людей, Бог мусів їх передтим відповідно ненавидіти?

Ми не є проти ненависти як такої. Ненависть це певне почуття, питоме чи не кожній людській душі. Те почуття може бути низьке-звіряче, а може бути взнесле шляхотне. Християнська мораль також вчить певного роду ненависти. Але ненависти взнеслої, шляхотної. Ненависти до грішного, неморального поступовання, ненависти до діявольських засад, ненависти до всего поганого. Хто любить красоту мусить нелюбити погань. З того боку дивлячись на почуття ненависти, можна прийти до висновку, що ненависть це фактично відворотна сторона любови. Це противний бігун до любови. Серед тих двох бігунів радіює сила і живучість людської душі.

Та що інше виплекувати ненависть до абстрактних засад, а що інше до людей, осіб і то таких осіб, котрі може є сліпим знаряддям в руках даних пекольних сил. Вояків, котрі служать пекольним силам треба вбивати. Треба їх вбивати тому, бо свідомо, чи несвідомо, вони своїми грудьми засланяють пекольні сили. Це їх траґедія, що щойно через їх трупи можна дістатись до тих пекольних сил. Але до тих пекольних сил треба за всяку ціну дістатись. Це головна ціль. Тому не з ненависти до тих жертв, а радше з почуттям жалю, треба їх вбивати. Вся ненависть повинна звертатись до найвищого осередка, до корення тих пекольних сил.

Мас, вояків — не можна вцілости відгороджувати від їхніх провідників. Це правда. Бо маси моглиб скинути з себе провідників, моглиб дібрати собі інших. Отже й маси до певної міри також відповідають за роботу свойого проводу і тим заслугують собі мірку кари. Проте, навіть коли ходить про ненависть супроти мас, та ненависть мусить мати неперзональний, абстрактний характер, себто не до представника якогось народу, лише до представника певних течій, певних шкідливих засад. Воєнні лицарі з попередніх воєн, а також з цеї найкраще розвязують той сповидний душевний конфлікт: вони сповидно ненавидять ворога, але так довго, як довго він зо зброєю в руках обороняє даного сатанічного ладу. З хвилиною, як вони розброять його, або в боротьбі позбавлять його життя, вони відзискують повну пошану і симпатію для особи свойого противника. Відомі є лицарські пошани віддані воякам з одного табору, воякам іншого табору. Ця лицарскість є великою душевною полекшею в тім озвірілім світі.

Кожна війна розпутує не лише шляхотні, але й дикі інстинкти серед людей. Тих диких інстинктів ніколи не вдасться серед людей викорінити. Але дійсна небезпека повстане тоді, коли деякі фальшиві пророки зачнуть тим інстинктам давати ідеольоґічну обрібку і з чобітьми таскати їх на престіл. Тут міститься небезпека для нашої цивілізації, а навіть для нашого чоловічого роду. Розпутані звірські інстинкти не знатимуть стриму. Розсмакувавши в звірстві вони шукатимуть за своїм кормом навіть тоді, коли боєві фронти будуть зліквідовані. Вони будуть творити нові фронти і будуть витереблювати людський рід до останнього. Про яке небудь замирення на світі тоді треба буде забути.

ІРАК

Назва Ірак це нове ймення старої країни, відомої під назвою Мезопотанії. Зате Мезопотанія це грецька назва, що в перекладі означає стільки, що українське ймення: Межиріччя, а походить вона з того, що край положений між двома ріками: Тигром і Евфратом, що зливаються потім в одну ріку й вливають свої води в Перський залив, а далі в Індуський океан. Ірак це є нова, арабська, назва краю.

Повстав цей Ірак з колишніх грьох турецьких провінцій („віляєтів), положених у південно-західній Азії: Басри, Баґдаду й Мосулю. З Туреччиною Ірак граничить ще й нині на півночі, а саме з провінцією Курдистаном. На сході Ірак межує з Іраном (Персією). На полудні з перським заливом і Кувайтом. На заході припирає до арабської й Сирійської пустині.

Простору Ірак має 116,000 квадратових миль; це значить стільки, скілько мають стейти Ню Йорк, Ню Джерзі, Пенсилвенія й Огайо вкупі. Край назагал рівнина. Теплота на ній сильно вагається: літом у холодку буває й по 120 ступнівФаренгайта, а зимою бувають часто люті морози. Край нездоровий. багацько в ньому малярії, холєри, чуми, тифу.

Населення в краю небагато: за переписом 1932 року 2 мілїони 858 тисяч. Мова в більшости арабська. По релїгії подавляюча більшість людей магометани, розділені на дві секти. Жидів у краю було тоді 87 тисяч, а християн несповна 79 тисяч.

Земля Іраку незвичайно врожайна. Інжиніри обчислили, що якби так завести відповідне наводнення в долині головних рік, то тільки там можна дістати 7 мілїонів акрів управної землі. Колись так і було, і Мезопотанія тоді славилася своїми врожаями. Повстала навіть леґенда, що Мезопотанія це колиска роду людського. Там колись процвитали могутні старинні міста: Вавилон і Німіва. Нині Ірак продукує багато збіжа, дактилів, також багато овець. Ірак це одна з головних нафтових країн світа.

Головний порт — Басра. Столиця — Баґдад, важний залізничий вузол.

Початки Іраку як самостійної держави дав версайський мир у 1920 році, перемінивши Мезопотанію на самостійну державу під мандатом Британії, котра добула була край від Туреччини підчас першої світової війни. Населення потім обрало було собі загальним голосуванням Еміра Фейсаля королем Іраку. У 1930 р. Британія зреклася прав мандату й признала Ірак вповні незалежним краєм.

ІВАН ФРАНКО

Основи Суспільности

Повість

28)

Якесь гірке розчаровання, невідомо відки й для чого, почало заливати її душу.

— Кажете: „обовязок чесного чоловіка, не викрутишся!"... Хібаж я не сповняв цього обовязку? Чи я викручувався від нього?

— Е, що ви сповняли! Тих кілька тисяч, що дали на Адасів побут у Відні.

— Кілька тисяч! Хібаж це мало! Хіба тисячі по дорозі пішки ходять?

— При таких грошах, які ви маєте, це нічого не значить.

— При таких грошах! Та якіж там у мене гроші! — з перестрахом скрикнув о. Нестор, для котрого тема про скількість його грошей була, майже, ще страшніша від теми про смерть і страшний суд.

— Ну, ну! Зо мною не потребуєте в піжмурки гратися! Я знаю добре, які ви гроші маєте, і кажу вам ясно й виразно, що вважаю ті гроші, всі, скільки їх є, за власність вашого й мойого сина.

Пані Олімпія сказала ті слова з крайнім напруженням, понуривши голову вниз, глухим голосом, мов не хотіла ані чути, ані бачити враження, яке вони зробили на о. Нестора.

Це була її остання карта в тій смілій грі. Відкриваючи її, вона знала, що тут або пан, або пропав, що повороту для неї нема. І для того, висказавши їх, сама тепер мов задеревіла в німій ожиданці того, що скаже о. Нестор.

— Ніколи цього не буде! — вирвалося майже мимоволі з уст о. Нестора, не в наслідок застанови, а немов голосна луна всього того чуття, яке він віддавна мав до Адася.

Пані Олімпія ще глибше похилила голову, немов і ждала такої відповіді, і ледве чутним голосом запитала:

— Чому?

— Тому... тому, що я не хочу й це дам!

— То не рація.

— Бог би мене подвійно покарав! Раз за те, що ті гроші... адже це ціна моєї душі, мого життя! Адже це кров! Кров тисячів бідних людей, піт людський, котрий я нагромадив, і котрий упаде на мою душу. Ні, не хочу цього! Зверну їм це, зверну все до останнього гроша!

— Що це ви плетете? Кому звернете? — з погордою й затаєною лютістю говорила пані Олімпія, знов звільна випростовуючись.

Та о. Нестор мов і не чув її.

— А подруге, тому, що ваш Адась...

— Ваш, ваш! — скрикнула пані Олімпія.

— Що ваш Адась зовсім не такий чоловік, щоб я міг зі спокійним сумлінням віддати в його руки ті гроші.

— Так комуж ви їх віддасте?

— Я вже знаю кому! О, не бійтеся! Я вже знаю!

— Нікому їх не дасте! — твердо і різко замітила пані Олімпія. — Не маєте права! Вашому синови грозить банкротство, позбавлення всього маєтку, а ви з якимись фантастичними думкаминоситесь.

— О, мої гроші не вийдуть йому на добро! — злорадно скрикнув о. Нестор.

— Нехай вас за це голова не болить! — відрізала пані Олімпія. Звір у її нутрі почав знов ворушитися й гарчати.

— Позвольте, пані... ви тепер трохи теє... трохи роздразнені... чи невиспані... чи що. Можеб ми ліпше відложили цю розмову на інший час?

І о. Нестор, говорячи це, піднявся з фотелю й почав очима шукати свого капелюха й палиці, щоб вийти з цього покою, притемнений простір котрого і сперте, душне та гаряче повітря давили його, запирали йому віддих у грудях, наповнювали його душу ще більшою тривогою. Та в тій хвилині на подвірю почувся гуркіт легкого візка й голосний стук кінських копит. Пані Олімпія поспішно виглянула крізь вікно, відхиляючи ролєту й радісно скрикнула:

— Ах, Адась!

А потім, обертаючися до о. Нестора, строгим, розказовим тоном сказала:

— Ні, заждіть! Мусите розмовитися з Адасем! Що проти нього маєте, скажіть йому в очи, а справу треба вияснити. Нехай хлопак дармо не надіється, коли нема чого.

— Алеж я... Та хіба я!... — почав було ремонструвати о. Нестор, котрому несподівана стріча з Адасем була дуже немила.

Але пані Олімпія майже силою посадила його назад у фотель, шепнувши рішуче й енерґічно:

— Не робіть комедії!

А відтак, ідучи до дверей і простираючи руки, скрикнула другий раз:

— Ах, Адась! Ну, щож? Ти сам?

— Добрий день мамі! — сказав Адась, поспішно входячи до покою. — Ах, і о. Нестор тут! Добрий день, добрий день!

І Адась подав руку о. Несторови, що непорушний, блідий і немов остовпілий сидів на кріслі. Та Адась навіть не дивився на нього, а, привітавшися з ним, зараз, панським звичаєм, обернувся до нього плечима й почав розмовляти з матірю.

— Знає мама? Вчора в касині грали ми до третьої. Я виграв 50 ґульденів; ну, розуміється, пустив їх зараз уночі з товаришами. Чудесна компанія була: Едзьо і Далько і Тадзо, потім прийшли ще Фонсьо й Мілько. Чудесно провели ми ніч. Сьогодні всі пять будуть у мене на обіді, а потім у мами на гербаті.

— Як жеж це ти сам без них їдеш? Аджеж уже пора обідати, — промовила пані Олімпія, лице котрої розяснилося на вид сина, і котра відразу, бачилось, усею душею ввійшла в круг його інтересів.

— Вони їдуть. Тільки я випередив їх, щоб могти на хвильку вступити до мами. Може тут у мами з запасами не теє... То я там дещо накупив, зараз знесуть.

(Дальше буде).

ПРОФЕСОР ВАТСОН КІРКОНЕЛ ПРО ЗАГРОЗУ КОМУНІЗМУ І ФАШИЗМУ В КАНАДІ

(З канадійського часопису „Новий Шлях")

(Докінчення)

Тому, що комуністична партія ще далі нелеґальна в Канаді, ті ґазети називають себе „демократичними" або „антифашистськими". Одначе розгляд їх писань ясно вказує, де лежать їхні інтереси.

Наприклад, у виданні **Вестніка** (7. листопаду 1942) розподіл матеріялу був такий: Совєтські (статі, воєнні новини, другий фронт і комуністична пропаґанда) — 830 цалів; редакторські проголошення — 161½ цаля; платні оголошення — 62½ цаля; літературні матеріяли — 40½ цаля; загальні воєнні вісті — 31½ цаля; загальні матеріяли — 17 цалів; **канадійські — 5 цалів.** Разом 1,148 цалів.

Цікавий приклад

Такий же рід емфази находимо в одному виданні ґазети (польської) **„Кроніка Тигодньова":** Новинки і статті про Совєтську Росію — 110 цалів, комуністичні справи, маніфести комуністичної партії і т. ін. — 51 цалів, європейські польські справи, з комуністичної точки бачення — 80½ цаля; льокальна комуністична кореспонденція, пересувні відносно організації — 70½ цаля; оголошення, включно з власними оголошеннями та повідомленнями — 90½ цаля; власна пресова кампанія — 36 цалів; фейлетон — 33½ цаля; загальні воєнні вісті 8 цалів; **канадійських вісток і про канадійські справи немає зовсім.** Разом 480 цалів.

Цікавий випадок, як ті ґазети дістають свої накази від Комінтерну, мав місце в липні 1942 року. Ґенерал Мігайлович, сербський провідник, який геройсько стоїть на чолі боротьби за свободу на Балкані, відкинув комуністичне домагання ближчої контролі його політики. Загальна преса в Північній Америці вдійсності зовсім нічого не знала про це. Одначе водночас вибухли їдкі атаки у всіх десятьох лівацьких торонтонських ґазетах і в двадцятьох таких же ґазетах у Злучених Державах. Кампанія плюгавлення (Мігайловича) досі триває. Аж смішно, що вони прозивають його своїми найзвичайнішими гидкими назвами, як „Гітлерів служака" і „фашист".

Ціль цієї атаки ясна. Третій Інтернаціонал діє для революції в кожній країні, що малаб бути по цій війні. Тому він старається підірвати та здескредитувати всі некомуністичні уряди й заволодіти або знищити довіря всіх „вільних рухів".

Пятнує Демократії

Тому то наша лівацька преса, хоч сильно підтримує воєнне зусилля помочі Совєтам, постійно очорнює уряди всіх Обєднаних Держав, крім Росії. Те саме з вільними рухами. Польський уряд на вигнанні вона назвала реакційним. Подібно прозиває югославський уряд на вигнанні, а навіть — як це вже сказано — його (югославський) міністер війни (Мігайлович), що бореться на полі бою, не є винятком для неї. Всіх умірковиних мадярів, включно з Тібортом Екгардтом, прозиває „фашистами". Товариство ім. Мацціні, в якому згуртовані найкращі елементи італійського лібералізму, є предметом постійного штовхання. **На льояльних і ліберально думаючих українців, крім комуністів, теж сиплються наклепи.** Канадійський лібералізм, консерватизм і ССФ прозивають лихим і нікчемним.

Це все робиться в імені демократії; а також твориться орґанізації, в яких замасковані комуністи можуть вільно ходити від станиці до станиці. Такою є Ліґа Демократичних Мадярів, Інтернаціональна Ліґа Ґарабальдія, **Українське Товариство Допомоги Батьківщині** (тепер перезване на **Товариство Канадських Українців)** і т. ін.

Тимчасом деякі їхні члени дістали стратеґічні позиції в нашому державному житті. Наприклад, не вільний від них навіть департамент пресових цензорів. Минулої зими лівацький український перекладач у тому департаменту зголосив, що в українській націоналістичній ґазеті, Свобода, в Джерзі Ситі, є про-гітлерівський уступ; і ґазету негайно заборонено присилати в Канаду. Редактор негайно прибув в Оттаву і доказав головному цензорови, що даний уступ він зацитував із націстських джерел, щоб опрокинути його, а оттавський службовець, неперебірчивий у засобах, оминув це в тексті та зіпхав вину на редактора. Заборону негайно знесено; одначе до цього дня ліві далі пишуть про Свободу, як про заборонену „фашистську" ґазету. Проступник далі має свою посаду.

З таких же джерел напали недавно з брехливим накидом на д-ра Трейсі Филипса; це зробила міміографована комуністична ґазетка, звана "THE HOUR", а безкритично повторила "NEW REPUBLIC". Я особисто скомунікувався з такими розголошеними редакторськими консультантами "HOUR", як д-р Гендрик Вілйем ван Лун; мене запевнено, що вони вже давно вмили руки від тієї газетки, уважаючи її неприличною і невідповідальною публікацією.

Найбільшою небезпекою з боку цього комуністичного руху є те, що він творить у канадійському громадському житті тверді, здисципліновані корпуси революціонерів, підпорядкованих наказам іззакордону. Тепер ці накази кличуть до рішучого підтримування війни. Завтра вони накликатимуть пхати ножа в плечі — бо єдиною та остаточною ціллю Комінтерну є революція.

Не вірю, щоби вони (комуністи) могли мати успіх. Одначе вони самі вірять у це і готові виконати спробу. Найбільше побоююсь, що ті „фашисти лівиці" можуть гнати Канаду (і Злучені Держави) до фашизму правиці в цілі самооборони, та що наше громадське життя буде затроєне, а його свобода обмежена на довгі грядущі роки. Такі переживання постійно повторялися в континентальній Европі. Винніпеґ мав дрібненьку крапелину такої повені — ґенеральний страйк 1919 року. Чемериця, яка сьогодні приготовляється, є без порівняння сильніша.

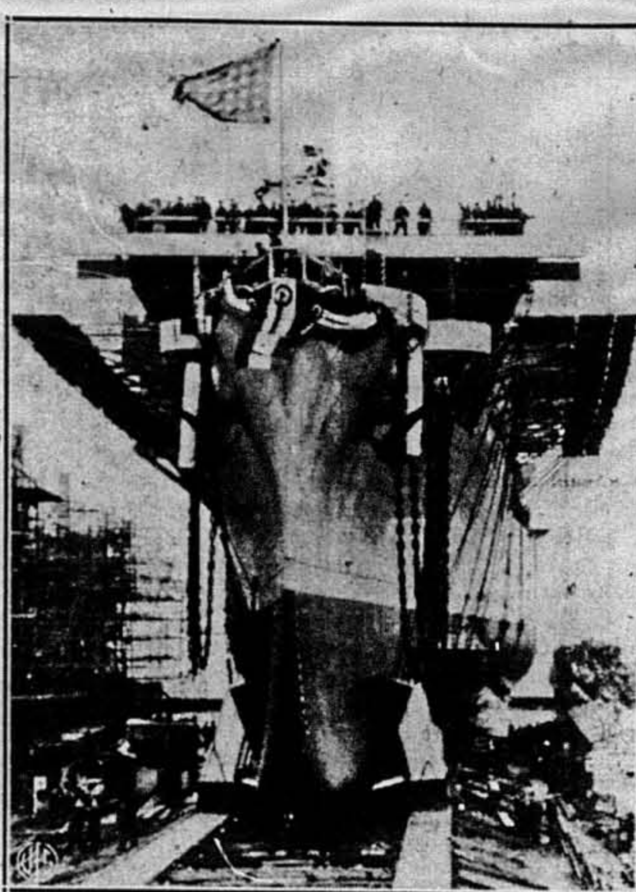
Розуміння — це Протиотруя

Розуміння цього є головною протиотруєю та відпорністю. Коли булоб ясне розуміння, до чого стремлять заговірники, серед старих канадійців, які сентиментально задурманені, та серед нових канадійців, яких довільно приготовляють до акції (комуністичної), тоді може ми моглиб уникнути кризи.

В Европі фашизм є рухом, якого зродив неконтрольований комунізм і він (фашизм) використав некомуністичні випадки, щоб створити свою власну контролю. Ті, які бачили фашизм в акції в Европі, уважають його жахливим лихом. А щоб уникнути його тут, то треба: 1) невпинно матися на осторозі перед змовою лівиці; 2) уникати всяких несправедливих поступків, які моглиб послужити за муніцію для аґітатора; 3) скріплювати та підтримувати велику „середину" добродушних європейських канадійців, які находяться під невпинною облогою явної пропаґанди та тайної змови і 4) просувати вперед у нашій теперішній демократії великі економічні та соціальні реформи конституційним способом.

НОВИЙ ГОЛОВА КРАЄВОГО ДЕМОКРАТИЧНОГО КОМІТЕТУ. — Ґенеральний почмайстер, Френк С. Вокер, зістав головою Краєвого Демократичного Комітету як наступник Едварда Ж. Флича.

ЧОТИРИ ЛІТАКОНОСЦІ НА ПРОТЯЗІ 20 ТИЖНІВ!— Це спускають на воду у корабельних заводах в Кемден, Н. Дж., новий американський літаконосець. Як поступає в Америці корабельна розбудова можна пізнати, між іншим, по тім, що на протязі останніх 20 тижнів віддано до вжитку маринарки аж чотири нові літаконосці.

Новини в Будівлі Мешкальних Домів

Як кожний знає, що живе в Америці від довшого часу, тут не минає року, який не приніс би чогось нового в ділянці будови домів. Вічна змінливість у цій ділянці мусить кидатися ввічі передовсім тим, що вийшли з країв, у котрих спосіб будови й оставлювання мешкань іщов постійно за тою самою, віками усталеною, традицією.

Могло би здаватися, що воєнний час задержить цю тенденцію Америки перти все до чогось нового на цьому полі. Тимчасом хто знає, чи якраз війна не принесе загальне прийняття певних нових форм будування мешкальних домів ще скорше, ніж це було би сталося вчас миру.

Одною з тих новостей, які певно пошириться завдяки війні, це так звані фабриковані доми. Так називають доми, котрих складові частини виробляється готові в фабриці так, що на місці ці части тільки складається до купи. Виріб таких домів уже став в Америці основою широко розвиненого промислу ще до війни, а війна, з її зростом числа людей, які потребують мешкання на нових місцях, без розвиненних мешкальних знадоб, додала цьому промислові новий товчок. Передовсім різні вітки збройних сил Вуйка Сема покористовуються щедро цею новиною для будови бараків і касарень. Далі різні воєнні промисли для доставлення мешкань для робітників і робітниць у ново повсталих фабричних центрах.

Наприклад одно таке підприємство для виробу „фабрикованих домів" у Тексасі взялося за ставлення домів для робітників, котрі не заробляють більшої заплати. Такі робітники не могли би купити дому навіть за півтретя тисячі долярів. Якби такий робітник купив собі дім, він затягнув би довг, сплата котрого поставила би його в положення ще гірше, ніж він був, поки став домовласником. Тому підприємство придумало спосіб будови фабрикованих домів, які воно потім винаймає робітникам за 5 долярів у тиждень, отже за суму, за яку звичайно можна наняти одну кімнату.

Ще іншою новиною, що тепер здобуває собі широку популярність, це будування домів зо шкла. Як знаємо, такі доми зразу натрапили на дивний спротив: на вістку про доми зо шкла просто кожному нагадувалася поговірка: „хто живе в домі зо шкла, не повинен кидати камінням на чужі дахи", що, звісно, означало: хто самий має якісь недостачі, не повинен бути дуже суворим в осуді чужих недостач. Звасом одначе такі доми таки ставали популярніщі, бо люди переконалися, що доми зо стінами зо шкляних цеґол можуть мати добрі сторони, яких не можуть мати доми, котрих стіни збудовані з інших матеріялів. Такі доми перепускають передовсім більше світла, ніж якінебудь інші доми, а при тому вони не пропускають тепла, отже в зимі вони не випускають тепла зо середини, а літом не пускають легко тепла в середину.

Воєнний період спричинив подекуди майже „бум" на шкляні доми, бо багато металів попало під обмеження щодо першенства („прайоритіс").

До того техніка виробу цеґол і інших предметів зо шкла сильно поступила вперед. Нині вже виробляють не тільки цеґли зо шкла, але й печі, вмивальні й шафи. До того придумано ще шкло, яке краще поґинається під напором, себто яке не є таке крихке, як звичайне шкло. Придумано далі шкло, яке видержує зміну теплоти так знаменито, що поклавши плиту зо шкла на лід, можна на нього виляти розтоплене олово, не наражуючи шкла на тріснення. І силу нове шкло має таку, що три-чверті цаля груба шиба видержує тягар слона. Через те й починають такого шкла вживати до виробу дверей у печах, верхів до холодників, журавлів, що кружляють понад печі з розтопленим залізом, тощо.

Нічого й казати, що це шкло нового типу має широке приміщення в різних воєнних промислах. Можна сказати, що це шкло нині робить поважну конкуренцію металеві, котрого, як звісно, вчас війни ніколи нема подостатком.

Ці новости на полі будівлі мешкань є тільки одним приміром ширшої революції, яка докопується на різних ділянках промислу під впливом війни. Під впливом цих перемін ми найдемо себе по війні, може досить нагло, в зовсім інакшому мешкані, ніж ми були, коли нас застала війна. Не від того теж, щоби й в інших [illegible]іях не відбувалися в тій ділянці інші переміни, які скоро потім будуть приняті й в Америці, й які ще далі змінять наш спосіб життя.

В СПРАВІ УКРАЇНСЬКОГО МУЗЕЮ І БІБЛІОТЕКИ

Вже від кількох літ істнують Український Музей і Бібліотека в Стемфорді, Конн. Але досі ця інституція не стоїть на такому рівні, якби ми хотіли. Чому? До вибуху теперішньої війни наші очі були звернені на музеї в рідному краю. Українці в Америці замалу звертали увагу на одинокий на тих землях Український Музей і Бібліотеку в Стемфорді.

Одначе тепер, коли вся Европа в огні, а на українських землях вже по кілька разів переходили вороги і своїм способом і розумінням нищили і дальше продовжують нищити найкращі памятки української культури, ми американські українці, мусимо за всяку ціну зберігти це те, що осталося.

Хоч ми знайшли в Америці свободу й добробут, нам трудно забути про рідний край. Ми кожної хвилини линемо гадками на рідні нам українські землі. Постійно пригадуємо собі ту нашу бідну, однак таку гарну і веселу молодість, біля своїх рідних і дорогих. В думках любуємося зимовими вечірницями, колядами, великодними забавами - гагілками коло церковці в рідному селі. Ми не всилі забути тих рідних буйних лісів, прекрасних цвітами вкритих полян, тих піль, золотої пшениці. А ті гори, наші красні гори поперетинані бистрими річками? Правда, яке це все свіже в наших думках-споминах? Здається, що то ще так недавно, як ми пращалися з рідною мамою, батьком та ріднею. Здається, що то недавно, як ми в останнє пішли до церковці в рідному селі і там благали Матінки Божої, щоб опікувалася нами в часі подорожі і в часі нашого побуту в тій незнаній нам, а сьогодні прибраній батьківщині Америці. Здається, — що то ще недавно, як ми виїжджаючи, а певні повороту, зі сльозами в очах брали грудку рідної землі, щоб колись було лекше спочити на чужині.

Здається, що то це недавно, однак кілько то вже літ минуло, а з тим кілько горя і біди навістило українські землі. Кілько то невинної крови полялось на ті землі, кілько то вона вже скрила в собі людських костей, скільки матірних сліз зросило її. Ми не можемо забути про рідний край і традиції нашого народу! Вони нам заблизькі і задорогі.

Однак не вистарчає тільки особисто жити споминами. Якщо ми, американські українці, дорожимо всім тим, що рідне, якщо наші думки не опоганені жадобою тільки особистого щастя і багатства, тоді нашим бажанням буде, щоб переховати ось тут на вільних землях Америки все те, що видав зі себе український нарід. Гордість українського громадянства в Америці вимагає, щоб розбудувати вже істнуючий Український Музей і Бібліотеку в Стемфорді, щоб тим способом зберегти культуру нашого народу, з якою нові покоління повинно запізнатися і з неї користати.

Марія Клячко,
управителька Музею.

НОВИЙ АМБАСАДОР І ОСОБИСТИЙ ПРЕДСТАВНИК ПРЕЗИДЕНТА РУЗВЕЛТА ДО АВСТРАЛІЇ.

Є ним Едвард Флин з Ню Йорку, голова Краєвого Демократичного Комітету Проти його номінації повстала сильна опозиція, головно зо сторони републиканських сенаторів, що звязують його особу знову з розбудовою хідника в його колишній літній резиденції в Лейк Магопак, Н. Й., яку то справу розглядала лава присяглих.

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРГАНІЗАЦІЙ

ФИЛЯДЕЛЬФІЯ, ПА.

З Союзової Кампанії.

У минулім тижні Союзової Кампанії вибився на перше місце відділ 105. У. Н. Союзу, бо приєднав найбільше членів. Давні відділи продовжують роботу, а з нових почали кампанію такі відділи: 45, 163 і 375. Той останній приєднав з них тепер найбільше членів. У цьому тижні намічена праця тих відділів: 268, 163, 395. Окружний Комітет докладає сил, щоб кампанія вдалась якнайкраще. Двічі проголошується тижнево про це через радіо. Відділи кличуть організатора, щоб сказав дещо більше про розвій Союзу і всюди слідне значне зацікавлення Союзовим Здвигом, що має бути цього місяця. Як так далі піде, то ухвала з листопада буде виконана. Прошу відділових урядників далі так гарно працювати і вписувати нових членів, де тільки вони є, а я буду старатись помагати, а певно осягнемо те, що ми рішили осягнути.

А. Маланчук,
організатор членів У. Н. С.

ФИЛЯДЕЛЬФІЯ, ПА.

Зріст Союзового відділу.

Хто перечитав „Ювилейну Книгу" У. Н. Союзу, той тоді зрозуміє справжню вагу нашої організації. Той і набере тоді більшої охоти для неї працювати. Згадую за те, бо я відчув це на собі самім, коли у вільних хвилинах допомагав організаторови п. В. Загаєвичеви приєднувати нових членів до свого Товариства „Єдність", 163 відділ У. Н. Союзу. Я бачу, що коли говориться дійсну правду про У. Н. Союз, як це я чув від п. Загаєвича, то це наших людей найкраще переконує. Дякую нашому секретареви п. Паранцеви як і всім тим, що разом працювали, щоби ми піднесли число наших членів у відділі. Це здійснилось, а тепер з новим роком, ідім до нової праці для розвою Товариства „Єдність" і цілого У. Н. Союзу.

Д. Стриковський.

УВАГА! НЮ БРИТЕН, КОНН.!

Старанням Парохіяльного Уряду, Односельчан Сянічка, Злучених Товариств, Сестрицтв і Горожанського Клюбу відбудеться

СВЯТО ПОШАНИ

в честь Українського Героя,

ЯРОСЛАВА МЕКЕЛИТИ

з повіту Сянік, Лемківщина, Західня Україна

В НЕДІЛЮ, 24. СІЧНЯ 1943 Р.

В ЦЕРКОВНІЙ ГАЛІ

54 Winter St., New Britain, Conn.

ПРОГРАМА: **9:30 рано Богослуження в місцевій церкві. 2:30 пополудні Свято з Концертом у Церковній Салі.**

Головним бесідником буде **Степан Фік.** Дохід призначений для хлопців в Американській Армії, а вступ вільний для всіх.

Шановні Громадяни! Наша громада в Ню Бритен, Конн., хоче віддати честь героєві й оборонцеві міста Сянока **Ярославові Мекелиті** з Лемківщини. Дух наших героїв кличе нас до спільної праці для помочі нашій дорогій Америці, щоб ми виграли цю війну. Тому приходіть громадно усі, бо тільки спільною працею можемо щось здобути.

Спільний Комітет Свята.

Проф. Микола Чубатий.

Духове Життя Українського Народу по Першій Світовій Війні

(Картини нової історії українського народу).

23)

12. Релігійне та церковне життя українського народу.

Світова війна, упадок царату, що православія вважав за один зі своїх філярів, відродження та упадок української держави, боротьба большевиків з всякою релігією, все те мусіло мати глибокий вплив на релігійне та церковне життя українського народу. Український нарід до світової війни визнавав дві головні релігії: православія та католицтво східного обряду. Протестантизм був на Україні чужим. Хотяй чисельне відношення українців, що визнавали східне католицтво та православія давало біля семикратну перевагу другому над першим, то проте східне католицтво своїм питомим тягарем та активністю в українському національному відродженні напевно зрівноважило значінням з православіям в житті українського народу. Заважувало тут національне обличчя першої та другої Церкви. Перша, перед 1917, мала вираз українській, друга — з виїмкою малої вітки буковинсько-православної церкви — російський. З тої теж причини глибоке встрясення пережила православна церква в Україні, підчас коли східно-католицька зберегла майже свій стан посідання з виїмкою церкви на Карпатській Україні та в Америці в наслідок специфічних льокальних причин.

а) Церковне життя Східної України.

Революція 1917 року застала православну церкву в Україні в повнім пониженні. Становила вона частину Синодальної Російської Церкви, відданої всецільно на услуги царату. Все вище духівництво на Східній Україні було російське, зросійщені малороси якщо й були в церковній єрархії то були розміщені поза межами України. Нижче духовенство було теж російське або зросійщене. Бували то тут то там духовні українці, але їх пропорціонально було мало.

Українців інтелігентів, що малиб інтерес для тої церкви, так як не було, зрештою подавляюча більшість українських інтелігентів та освічених одиниць з маси була соціялістичних переконань, тому на всяку церкву дивилися вони як на реакцію та не мали для церковних справ ніякого зрозуміння, навіть коли прийшли до керми відродженої держави тому й з конечности мусіли вести теж церковну політику. На ділі не вели ніякої церковної політики, вважаючи таке заняття не для соціялиста, на шкоду таки української держави. Дещо інакше було в Росії; і там більшість інтелігенції була теж байдужа для релігії, але всетаки, принаймеше з початку революції, були там поважні кола російських умірковавих лібералів, що таки доцінювали значіння церкви для держави та нації.

Сама православна церква позбавлена царської опіки, так як фасоля без тики спочатку стратила рівновагу та почала попадати в хаос. Багато священиків та монахів розстригалося та переходили на цивільні заняття, пускаючися на бистрі филі революції; не бракувало розстриг навіть серед єпископів. Розстригся та став до революційної праці знаний єпископ красноярський Нікон, ще за царату оборонець українства. Підніс він теж голос в обороні митрополита Андрея, царського вязня.

Всеж таки більшість православного єпископату зрозуміла вагу хвилі та постановила скинути пута залежности церкви від світської влади, повалити синодальну реформу Петра І. та повернути до старої традиційної форми російського церковного устрою — до московського патріярхату.

Собор православних владик в Москві 1914 вибрав патріярхом митрополита Тихона, дбаючи тепер пильно, щоб православна церква цілої Росії узнала Тихона своїм церковним зверхником. Річ природна, що найбільшою журбою патріярха Тихона та його собора була доля церкви в Україні. Зрозуміли там, що в міру того, як будуть рости автономічні сили в Україні, прийде також на чергу церковна справа. Правда, зрусифіковане в більшости духовенство було запорукою, що воно остане вірне національній російській церкві та патріярхові, але в тих революційних часах міг мати теж багато до говорення нарід та нечисленне свідоме українське духівництво.

Патріярх Тихон був готов піти на якусь мінімальну уступку, на якусь вузку автономію православної церкви в Україні, але в засаді церква православна давної Росії мала остати єдина та неділима як передше російська царська імперія. Політиці Тихона сприяла проти власної волі українська влада Центральної Ради, бо виказуючи для церковної справи повне легковаження, тим самим давали свободу патріяршому московському престолові закріпити тут свій стан посідання. Не повів ніякої українсько-державницької політики в церковних справах і гетьманський уряд, хоч нагода була досконала по опорожненні київського митрополичого престола.

В часі першого наскоку большевиків на Київ згинув київський митрополит, столична єрархічна посада була опорожнена. Уряд Центральної Ради взагалі тим не інтересувався. Гетьманський уряд позволив на свобідний вибір митрополита і російське вище духовенство вибрало митрополитом в столиці України москаля Антонія Храповицького, не тільки прихильника єдности з патріярхом Тихоном, але ще й ворога українства взагалі. Сталося це напевно завдяки опіці російських консервативних кол, впливових при гетьмані. Доперва ця подія викликала реакцію з долини. Р. 1918 зїздиться до Києва Всеукраїнський Церковний Зїзд, який ставить домагання автокефалії української церкви та вибирає Всеукраїнську Церковну Раду як перманентний орган церковного зїзду. Та лекше було ухвалити, ніж добитися автокефалії при митрополиті, завзятім москвичі на київськім престолі.

Практика та право православної церкви знають два способи утворення національних автокефальних церков: Нормальний спосіб є, коли дотеперішний зверхник тої церковної одиниці, яка бажає стати автокефальною, на то сам добровільно погодиться та це подасть до відома всім православним патріярхам та автокефальним церквам. Другий спосіб вже навів революційний, але все ще не цілком пориваючий з православною наукою віри. Відбувається це так, що коли якась церковна одиниця, себто її єпископат, самочинно проголошує себе автокефальною або нею практично стає без згоди дотеперішного зверхника. Є це в православному розумінні свого роду внутрішна схизма, але згодом зверхник та другі православні церкви годяться з тим доконаним фактом. Тим способом, наприклад, автокефальною стала якраз московська церква. В другій половині 15-го століття, коли московський новообраний митрополит, прямо перестав узнавати царгородського патріярха своїм зверхником.

Ні один ні другий спосіб в Україні тоді не був можливий. Канонічним зверхником був московський патріярх Тихон, який й чути не хотів про українську автокефалію. Навпаки, цілію своїх зусиль поставив не допустити до української автокефалії. Але й другий спосіб був неможливий, бо до самочинного розриву та поставлення патріярха перед доверщений факт треба було згоди єпископату України, а тут в столиці сидить москаль і по цілій Україні немає ні одного єпископа, який пішов би на плян самовільної автокефалії, бо всі були москалі.

Всеукраїнська Церковна Рада звернулася за поміччю до державної влади. Директорія (1. січня 1919) проголошує державний закон про автокефалію української православної церкви.

В часі періоду українізації большевики толерували Українську Автокефальну Церкву, хоч все вважали її за „гніздо петлюрівщини", тому попирали офіційно так звану „Українську Живу Церкву", себто церкву зложену з кількох наємних єпископів, яких удалося большевикам прихилити для свого в засаді атеїстичного режиму. Годі теж багато сумніватися про моральну вартість тих церковних прихильників червоної влади. Продумана була та церква для паралїжування автокефалістів. Осідком тої церкви був Харків, столиця радянської влади в Україні. Офіційно — як сказано — попирали большевики Українську Живу Церкву, але тільки для замилення очей українців; на ділі сприяли більше тихонівцям, себто прихильникам московського патріярхату, отже єдинонеділимцям в церковному аспекті.

(Дальше буде).

СТУДІЮЮТЬ ПОВОЄННІ ГРАНИЦІ В ЕВРОПІ.

ЛОНДОН. — С. Л. Сульцберґер, кореспондент „Ню Йорк Таймсу", стверджує, що зо зростом наступу російських військ на захід, в Лондоні оживилося зацікавлення майбутніми границями европейських держав після війни.

„НА ШЛЯХУ ДО РИМУ".—Ось це є брошура, яку знайшов англійський Тамі на руїнах пристані Бенгазі в Лібії, а в яку вчитується в тому переконанню, що це йому скоро придасться знати.

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРГАНІЗАЦІЙ

НЮ ЙОРК, Н. Й.

Збори Обєднаного Комітету.

Дня 12. січня ц. р. відбулись в церковній галі, при Семій вулиці в Ню Йорку, чергові збори Обєднаного Комітету П. С. Кавальчук, відкрив збори і відразу приступлено до порядку нарад. Секретар п. М. Малетич, і секретарка панна Люба Ковальська відчитали протоколи з попередних нарад. Після того предсідник покликав п. Е. Ляховича, щоб в імені статутової комісії здав звіт з роботи цеї комісії. Покликаний заявив, що разом з іншими членами комісії, п. М. Ковалем, п. С. Куряляком, виробив проект правильника, в якім по точках вложено обовязки кожної організації, що входить в склад комітету, як також в загальних зарисах накреслена робота комітету. Він відчитав по українськи і англійськи текст правильника і по короткій дискусії збори його одноголосно затвердили. Рішено в короткому часі вислати англійський і український текст того правильника до всіх членів - організацій. Порішено теж взяти почтову скриньку для кореспонденції комітету.

В дальшім бігу нарад забрав слово п. Д. Галичин, і заявив, що він в імені комітету був приявний на зборах представників Американського Червоного Хреста, на котрім були заступлені теж військові власти, промисл, торговля, банки, і т. п. Були також представники ріжних національних груп. На тих зборах представники Американського Червоного Хреста говорили, що Червоний Хрест мусить в цім році зібрати 125 міліонів долярів на ту гуманітарну роботу, котра в звязку з війною розкрилася нині в Америці і по інших краях світу. По закінченні війни, говорили представники Червоного Хреста, кожний громадянин, кожна організація і група, мусітиме зробити розрахунок сумління і мусітиме собі відповісти, що вона робила підчас війни і чим причинилась, щоб той конфлікт довести до успішного кінця. Забирали голос також інші представники, зокрема ранені вояки з фронту, котрі говорили, яку величезну роботу робить Червоний Хрест в фронтових рядах. Сотки, тисячі вояків, померлиб від ран, якщоб не опіка Червоного Хреста, зокрема не ті засоби крови, котрі він збирає поза фронтом.

На Ню Йорк припадає зібрати на Червоний Хрест 13 міліонів долярів. Щодо окремих національних груп, то їм не назначено квоти, а апельовано, щоб кожна по можности зібрала якнайбільше фондів. В тій справі в короткім часі будуть роздані книжочки і інструкції, як перевести кампанію. Кампанія мусить бути переведена підчас місяця березня.

Після того вивязалась дискусія, в котрій всі одноголосно висказувались, щоби ми причинились якнайбільше до тої кампанії. Вслід за тим збори почали застановлятись над способами праці.

В місяці березні приходить пора святкувати свята Шевченка. В минулих роках дохід з тих свят все йшов на якісь корисні громадські цілі. Цей рік дохід також піде на корисну ціль, а саме, на Американський Червоний Хрест. А щоби увесь дохід, без відтягнення видатків на кошти, можна було віддати на ту корисну ціль, порішено видати більшу програму з оголошеннями і дохід з оголошень віддати на покриття коштів концерту. Можна сподіватись, що на тім концерті буде велике число присутних, тому ті оголошення будуть вартісні для наших ріжних підприємств, чи організацій, а навіть для поодиноких осіб, що бажалиб зложити свої привіти. Для збирання оголошень з хвилею задатковання галі котроїсь школи, будуть видруковані книжочки і члени комітету розберуть їх, щоб збирати оголошення. Водночас піде вступна підготовка до виконання самого концерту. Як будуть видруковані тикети, уряд скличе чергові збори Комітету. По закінченні ділових нарад закрито збори.

Приявний.

БОЛТИМОР, МД.

Наша участь в акції для Обєднаних Держав.

В нашому місті мейор Джексон, добрий приятель українців, проголосив „Тиждень Обєднаних Держав", якого ціллю є зібрати добродійні жертви, що малиб бути вислані поза границі Злучених Держав до тих країв і на такі цілі, які вкаже президент Рузвелт. Хочу надмінити, що місцеві українці беруть живу участь в тій акції. Між репрезентантами, що представляють союзні народи, є панна Анна Никула, що представляє Україну, як це оголошено в часописі „Ди Болтимор Нюз-Пост" з 14. січня, де так подано під фотографією, що представляє мейора Джексона і комітет. Панна Никула є активна молода наша сила. Вона є секретаркою в болтиморській Йонг Вімел Крисчієн Асосієйшен.

Іван Ракочий.

ЧИТАЙТЕ УКРАЇНСЬКІ КНИЖКИ І ГАЗЕТИ БО ЧАСТЕ ЧИТАННЯ ВЕДЕ ДО ПРОСВІТИ, А ПРОСВІТА — ЦЕ СИЛА.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ

ВЕСТ ПУЛМАН, ІЛЛ. — На річних зборах Сестр. Рожд. Пр. Богородиці від. 216. ухвалено, щоби старі урядники позістали на рік 1943: Ксеня Тупиця, предс.; Катерина Шемерлак, фін. секр.; Олена Шпорлюк, рек. секр.; Розалія Біліа, кас.; Татіяна Парапчук до прапора; Парасковія Мацяк і Анна Олещук, контр. Просимо всіх членкинь, щоби не отягались з вкладками, але платили перед 25. що місяця. — К. емердяк, секр.

ТАРЗАН, ч. 702. Право на життя

Втікачі стануди віч на віч з голодовою смертю. Гнівні очі Джеґера повернулись на звязану антельопу, що лежала на землі.

З тих очей не трудно було вичитати, які думки снувались в голові Джеґера. По хвилі надуми він звернувся до інших з такою пропозицією:

„До чорта з усім. Вбиймо ту антильопу і зїджмо її". Пані Дальбін затряслась: „Без цеї антильопи моя дитина пропаде".

„Отсей байстрюк всеодно нікому непотрібний", просичав Джеґер. „Він не має права на життя". З обличчя Джеґера визирала звірюка.